

Ühiskonnaõpetuse ainekava Pärnu Ühisgümnaasiumis

Õppeaine lühikirjeldus

Ühiskonnaõpetus kujundab õpilastes järgmisi väärtusi ja hoiakuid: seaduslikkus ja isiklik vastutus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, intellektuaalomandi väärtustamine, salliv suhtumine erinevustesse, lugupidamine erinevate kultuuride vastu, tauniv suhtumine eelarvamustesse, sh rassismisse ja ksenofoobiasse, säästev eluviis ning orienteeritus elukestvale õppele.

Ühiskonnaõpetuse kaks kursust tuginevad riiklikule õppekavale ning koosnevad neljast teemavaldkonnast: ühiskond ja selle areng; riik ja poliitika demokraatlikus ühiskonnas; majanduse toimimine; üleilmastumine ja jätkusuutlik areng.

Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb nüüdisühiskonna kujunemise põhijooni, struktuuri, valdkondi ja korraldust, mõistab poliitika toimetehhanisme ning oskab ennast ühiskonna arenguga suhestada;
- 2) tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi; oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust, rahvusvahelisi õigusnorme ja õigusakte; järgib seadusi ning toimib oma õiguste ja kohustuste järgi;
- 3) iseloomustab riikidevahelise poliitilise, majandusliku ning kultuurilise suhtlemise põhimõtteid, nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse, tunneb tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ning mõistab oma rolli maailmakodanikuna;
- 4) on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimetehhanismidest, oskab adekvaatselt määrata ja realiseerida oma karjäärivõimalusi ning otsida teavet sobivate eneserakendus- ja edasiõppimisvõimaluste kohta;
- 5) teab tarbijaõigusi ning oskab lahendada nendega seotud probleeme, käitub teadliku ja vastutustundliku tarbijana, analüüsib oma käitumise tagajärgi ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil (kliimamuutus, õiglase kaubandus, ületarbimine jms);
- 6) määratleb end ühiskonnas oma võimalusi arvestades, tuleb toime turumajanduse ühiskonnas; osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus, sh kodanikualgatusprojektides; oskab kaitsta oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi, ning seisab vastu demokraatlike väärtuste eiramisele;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis ühiskonnaõpetuse olulisemaid mõisteid, saab aru õigustekstist ning sotsiaal-majanduslikust teabest; oskab leida vajalikku infot, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet, väärtustades ja arvestades autoriõiguste kaitset.

Ühiskonnaõpetuse I kursus: *Ühiskonna areng ja demokraatia*

Tund	Teemad ja alateemad	Kursuse lühikirjeldus
------	---------------------	-----------------------

1.	<u>Sotsiaalne side</u> Sotsioloogia. Ühiskond	<p>Ühiskonnaõpetuse kursus toimub gümnaasiumi riikliku õppekava alusel. Käesolev kursus hõlmab neljast kohustuslikust teemavaldkonnast kahte: 1) ühiskond ja selle areng; 2) riik ja poliitika demokraatlikus ühiskonnas. Õppeaine peamine eesmärk on luua eeldused aktiivse, vastutustundliku ning kompetentse kodaniku kujunemiseks. Erinevate õpetegevuste kaudu toetatakse õpilase sotsialiseerumist. On oluline, et kursuse vältel käsitletud teemade osas kujuneks õpilastel isiklik arvamus.</p> <p>Õpetegevused/meetodid</p> <p>iseseisev töö õpiku tekstiga, artikliga või vastava allikmaterjaliga, ühiskonna probleemide üle arutlemine nii kirjalikult kui suuliselt, rühmatöö, paaritöö, vestlus, diskussioon, probleemülesannete lahendamine, jaotmaterjali lugemine, töölehtede täitmine, konspekterimisoskuse kujundamine, internetist info otsimine, õppefilmide vaatamine ja analüüsimine, lühietekande pidamine, mõistekaartide koostamine</p> <p>Õppematerjalid ja kirjandus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja koostatud esitlused • Õpilase tunnikonspekt (teemade kokkuvõtted+ülesanded) • Õpilase õpimapp • Õpik <i>Ühiskonnaõpetus gümnaasiumile. I osa.</i> Heiki Raudla. Avita 2013 • Õpik <i>Poliitika ja valitsemise alused.</i> Jakobson, Kalev, Lumi, Ruutsoo, Saarts, Sootla, Toots, Vetik. Tallinna Ülikooli riigiteaduste instituut 2013 <p>Eeldatavad õpitulemused</p> <p><i>Kursuse lõpul õpilane:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab nüüdisühiskonda; • tunneb demokraatia põhimõtteid ja vorme, analüüsib demokraatia võimalusi ja ohte; • analüüsib sotsiaalsete pingete tekke põhjusi Euroopas ja maailmas; • oskab koguda kodaniku jaoks olulist teavet (ka meediat), seda kriitiliselt hinnata ja kasutada; • teab euroopalikke põhimõtteid sotsiaalkaitse alal; • tunneb ning järgib inim- ja kodanikuõigusi ning -vabadusi, seisab vastu humanistlike ja demokraatlike väärtuste eiramisele ning tunneb kodanikuvastutust; • iseloomustab poliitilisi ideoloogiaid ja kujundab oma põhjendatud eelistused; • tunneb Eesti valimissüsteemi; • tunneb, kasutab ning järgib „Eesti Vabariigi põhiseadust” ja teisi õigusakte ning oskab seaduslike vahenditega kaitsta oma huve ja õigusi; • suhtleb vajaduse korral riigi- ja kohalike asutustega ning vormistab nõuetekohaseid dokumente; • on kursis ühiskondlik-poliitiliste sündmustega, teadvustab tänapäeva ühiskonna probleeme ning pakub omapoolseid lahendusi; • seletab ja oskab kasutada kontekstis põhimõisteid. <p>Kontroll ja hindamine:</p> <p><i>Arvestuslike hinnetena (kaalukad hinded, mida õpilasel on õigus järgi vastata või parandada 10 õppepäeva jooksul) arvestatakse:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrolltööde hindeid • õpimapi hinne (ülevalde ajalehe artiklitest, arutlused, mõistekaardid jms) • 10-minutist ettekannet, mille kriteeriumid on: maht (10 min.), sisukus, veenvus, illustratiivsus, kontakt kuulajatega, koostöö sujuvus, isiklik arvamus, õigeaegsus <p><i>Punktilise hindamise skaala G3 klassidele:</i></p> <p>“5” – 90-100% “4” – 75-89% “3” – 50-74% “2” – 20-49% “1” – 0-19%</p> <p><i>Punktilise hindamise skaala 12. klassidele:</i></p> <p>“A” – 96-100% “B” – 90-95% “C” – 75-89% “D” – 60-74% “E” – 50-59% “F” – alla 50%</p> <p>Õppetunni vältel saab õpilane enamasti suulist või kirjalikku (e-koolis) sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste kohta (<i>kujundav hindamine</i>).</p> <p><i>Lisatöö:</i> Lisatöö andekatega, järele aitamine ja vastamine toimub kokkuleppel õpilasega. Andekamatele soovitab õpetaja lisamaterjale ning vastab individuaalselt nende küsimustele.</p>
2.	Ühiskonnaliikmed	
3.	Ühiskonnamudelid	
4.	Riik ja riigivõim	
5.	Poliitilised ideoloogiad ja ideoloogiate funktsioonid	
6.	Ideoloogiate võrdlemine ideoloogiliste peateemade alusel; õpilane kujundab oma põhjendatud eelistuse	
7.	Demokraatlik ühiskond	
8.	Ettekanded: natsionalism, kosmopolitism, totalitaristlik ühiskond ühe Orwelli teose näitel	
9.	Ettekanded: liberalism, konservatism, vasakpoolsus, kristlik demokraatia	
10.	I kontrolltöö: sotsiaalne side (õpikust peatükid 1.1.-1.6.) <i>Ühiskonnateemaline artikkel vabastab kontrolltööst</i>	
11.	<u>Demokraatlik valitsemine</u> Võimude lahusus	
12.	Õigusriik ja põhiseaduslik valitsemine	
13.	Õigusnormide mõju kodanikele (grupitöö)	
14.	Valimised	
15.	Erakonnad	
16.	Eesti erakondade põhimõtete uurimine ja omapoolse hinnangu andmine	
17.	Demokraatia ohud	
18.	Demokraatia ja sooline võrdsuslikkus (sh soolised valimiskvoodid ja soolised stereotüübid)	
19.	Ettekanded: parempoolsuse ja vasakpoolsuse võrdlemine, sotsiaaldemokraatia, ühe Eesti parempoolse erakonna põhiseisukohtade tutvustamine	
20.	Ettekanded: sotsiaalliberalism, uusvasakpoolsus, roheline ideoloogia, piraadiliikumine	
21.	II kontrolltöö: demokraatlik valitsemine (õpikust peatükid 2.1-2.5)	
22.	<u>Riigivõimu tasandid</u> Seadusandlik võim. Parlament	
23.	Täidesaatev võim. Valitsus	
24.	Avalik teenistus	
25.	Kohtuvõim ja vaidluste lahendamine kohtus	
26.	Omavalitsus	
27.	III kontrolltöö: riigivõimu tasandid (õpikust peatükid 3.1-3.5)	
28.	<u>Indiviid ja ühiskond</u> Riigi kodanikud	
29.	Töö põhiseaduse ja kodakondsuseadusega	
30.	Kodanike riik	
31.	Kodanik lahendab ühiskonna probleemi: vihakõne	
32.	Kodanik ja meedia	
33.	Info otsimine riigiportaalist eesti.ee (kodanikuga seotud küsimused)	
34.	IV kontrolltöö: indiviid ja ühiskond (õpikust peatükid 4.1-4.3)	
35.	Kokkuvõte ja kursusehinded	

Ühiskonnaõpetuse II kursus: Majandus ja maailmapoliitika

Tund	Teemad ja alateemad	Kursuse lühikirjeldus:
------	---------------------	------------------------

1.	<u>Majandus I</u> Majanduse põhitegurid	<p>Kursus toimub gümnaasiumi riikliku õppekava alusel. Käesolev kursus hõlmab neljast kohustuslikust teemavaldkonnast kahte: 1) majanduse toimimine; 2) üleilmastumine ja jätkusuutlik areng.</p> <p>Õppetegevused/meetodid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • iseseisev töö õpiku tekstiga, artikliga või vastava allikmaterjaliga • ühiskonna probleemide üle arutlemine nii kirjalikult kui suuliselt • rühmatöö • paaristöö • vestlus • diskussioon • töölehtede täitmine • konspekteerimisoskuse kujundamine • internetist/seadustest info otsimine • õppefilmide vaatamine ja analüüsimine • mõistekaartide koostamine • digitaalse õpimapi koostamine <p>Õppematerjalid ja kirjandus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja koostatud esitlused ja õpimapi ülesanded • Õpilase tunnikonspekt (teemade kokkuvõtteid+ülesanded) • Õpik <i>Ühiskonnaõpetus gümnaasiumile. II osa</i>. Raudla, Palk, Viik. Avita 2013 • Õpik <i>Poliitika ja valitsemise alused</i>. Jakobson, Kalev, Lumi, Ruutsoo, Saarts, Sootla, Toots, Vetik. Tallinna Ülikooli riigiteaduste instituut 2013 <p>Eeldatavad õpitulemused:</p> <p><i>Õpilane:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimimisest; • iseloomustab riikide majandusliku suhtlemise põhimõtteid; • väärtustab säästva majanduse põhimõtteid; • tunneb tarbija ning ettevõtja rolli ühiskonnas, mõistab nende ühis- ja vastandlikke huve; • tunneb maksupoliitikat, selle mõju üksikisikule ja ühiskonnale; • teab oma võimalusi ning oskab käituda tööturul; • oskab leida majandusteavet; • tunneb töösuhteid, ettevõtlust ning intellektuaalse omandi kaitset reguleerivaid olulisemaid õigusakte; • teab tähtsamaid globaalprobleeme; • iseloomustab nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse; • analüüsib poliitiliste konfliktide põhjusi ja tagajärgi; • kasutab infotehnoloogivahendeid infot otsides, tõlgendades ja vahendades, arvestades ning väärtustades autoriõiguste kaitset; • tunneb humanitaarõiguse norme; • teab ja kasutab kontekstis õpitud mõisteid. <p>Kontroll ja hindamine:</p> <p><i>Arvestuslike hinnatena arvestatakse nelja testi sooritamist ning digitaalset õpimappi www.livebinders.com keskkonnas.</i></p> <p><i>Punktilise hindamise skaala:</i></p> <p>“5” – 90-100% “4” – 75-89% “3” – 50-74% “2” – 20-49% “1” – 0-19%</p> <p>“A” – 96-100% “B” – 90-95% “C” – 75-89% “D” – 60-74% “E” – 50-59% “F” – alla 50%</p> <p>Õppetunni vältel saab õpilane enamasti suulist või kirjalikku (e-koolis) sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste kohta (<i>kujundav hindamine</i>).</p> <p><i>Lisatöö:</i></p> <p>Lisatöö andekatega, järele aitamine ja vastamine toimub kokkuleppel õpilasega. Andekamatele soovitab õpetaja lisamaterjale ning vastab individuaalselt nende küsimustele.</p>
2.	Majanduse põhinäitajad ja tsüklilisus	
3.	Majanduspoliitika	
4.	Raha ja pangandus	
5.	Test: peatükid 5.1.-5.4.	
6.	<u>Majandus II</u> Teaduspõhine majandus	
7.	Tööturg	
8.	Tarbimine	
9.	Sotsiaalne turvalisus	
10.	Globaliseeruv majandus	
11.	Test: peatükid 6.1.-6.5.	
12.	<u>Rahvusvahelised suhted</u> Välispoliitika	
13.	Rahvusvahelised organisatsioonid	
14.	Globaalprobleemid	
15.	Sõda kui välispoliitika vahend	
16.	Õiglane ja ebaõiglane sõda	
17.	Test: peatükid 7.1.-7.4.	
18.	<u>Euroopa Liit</u> Euroopa Liit	
19.	Euroopa Liidu institutsioonid	
20.	Euroopa Liidu tegevusvaldkonnad	
21.	Euroopa Liit ja noored	
22.	Kordamine testiks	
23.	Test: peatükid 8.1.-8.4.	
24.	<u>Kultuur</u> Kultuuri mõiste	
25.	Kultuuri kujunemine	
26.	Kultuur ja inimloomus	
27.	Keel kui kultuurivorm	
28.	Kollektiivne identiteet	
29.	Rahvuskultuur	
30.	Kultuurikonfliktid	
31.	Kultuurimaailmad	
32.	Simulaakrumid ja hüperreaalsus	
33.	Test: peatükid 9.1.-9.4.	
34.	Kordamine	
35.	Võlgnevuste likvideerimine, kursusehinded	